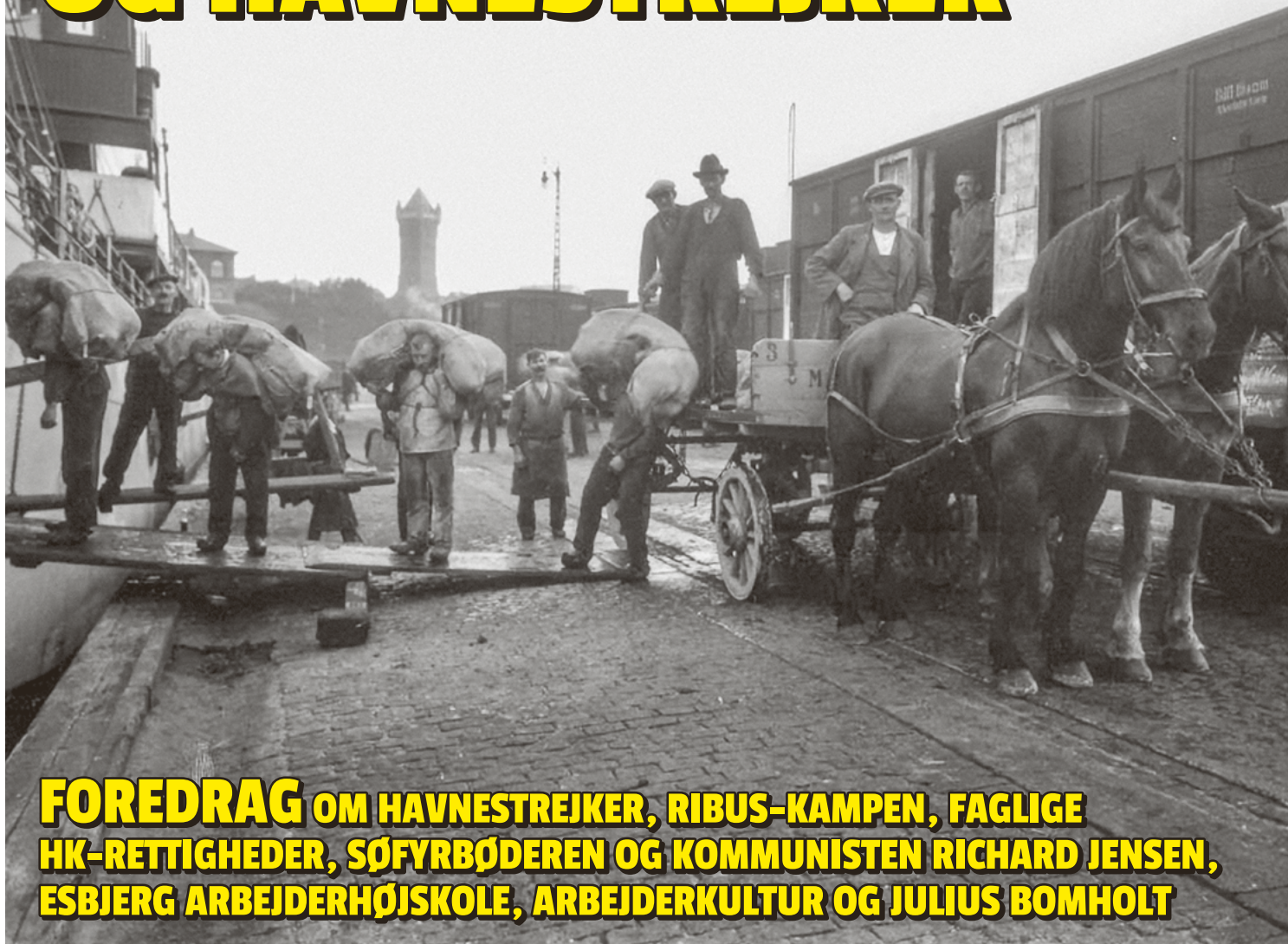

ESBJERG

ARBEJDERHISTORIEFESTIVAL 2025

Foredrag, debat, sang og musik om arbejderbevægelsens historie og kultur

BOMHOLT, BESÆTTELSEN OG HAVNESTREJKER

FOREDRAG OM HAVNESTREJKER, RIBUS-KAMPEN, FAGLIGE
HK-RETTIGHEDER, SØFYRBØDEREN OG KOMMUNISTEN RICHARD JENSEN,
ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE, ARBEJDERKULTUR OG JULIUS BOMHOLT

LØRDAG DEN 22. FEBRUAR KL. 10-17
HEDEDAMMEN 5, 6705 ESBJERG Ø

SFAH

SELSKABET FOR
ARBEJDERHISTORIE

FH

SYDVESTJYLLAND

ACF

VIDEN · UDVIKLING · SAMVÆR
SYDJYLLAND

**FRI
ENTRE**

KAMPEN OM ENERGIEN

HVAD HAR ENERGIØER, HAVMØLLEPARKER OG BRINTRØR MED ESBJERG AT GØRE? OG HVAD BLIVER ESBJERGS ROLLE I DANMARKS GRØNNE OMSTILLING?

Esbjergs transformation fra at være en af verdens vigtige olie- og gasbyer, og til at være den måske vigtigste aktør, når det gælder havvind, skaber store muligheder for ikke bare Esbjerg men for hele Danmark. Dels når det handler om at skabe grønne job og grøn omstilling. Men Esbjergs beliggenhed ud til Nordsøen og de store mængder vindmøllestrøm giver også mulighed for store anlæg, der kan producere brint og grønne brændsler, ligesom Esbjerg er et stor aktiv som hjemsted for kommende datacentre.

Sidst men ikke mindst er Esbjerg på landkortet fra nær og fjern som hjemby for fremtidens fjernvarme med verdens største havvandsvarmepumper. Et projekt, der har stor bevågenhed ikke bare i den danske fjernvarme branche, men også ved mange byer i det øvrige Europa.

Men Esbjerg kan ikke kæmpe alene. Det kræver statslig engagement i både infrastruktur, og de rammebetingelser der skal sikre de nødvendige investeringer.

Paneldebat med:

Henning Overgaard
(3F forbundsformand)

Kim Mortensen
(direktør, Dansk Varme)

Søren Gade
(formand, Esbjerg Havn)

Ordstyrer: Jakob Lykke
(3F Esbjerg Transport)

SPOR 1

NINA TRIGE ANDERSEN

13.00 - 13.55

FAGLIG HK-KAMP I ESBJERG I 1920'ERNE

I 1922 havde HK i Esbjerg 31 kontormedhjælpere. HK's hovedbestyrelse havde netop vedtaget, at der skulle oprettes en landsdækkende kommunal fællesklub. Der foregik nemlig en »temmelig paagaende Agitation« på rådhusene »fra en nyopdukket Kommunalforenings Side«. Hvis HK - der havde sin basis blandt privatansatte handels- og kontorfolk - ville sikre sig fodfæste blandt de stadigt flere kontorfolk på det kommunale område, skulle der oprustes.

Kommunale Kontormedhjælperes Fællesklub - i dag HK Kommunal - blev stiftet i foråret 1923. Igen havde begivenheder uden for HK's kontrol nær overhalet fagforeningen indenom. Esbjergs borgmester havde konspireret med sine borgmesterkolleger i Vejle, Fredericia, Kolding, Odense, Aarhus, Randers og Aalborg om »at tilvejebringe Forslag til ensartet Lønregulativ og Pensionsreglement for nævnte Byer« - noget på det tidspunkt fuldstændig uhor.

Foredraget byder på historier om bl.a. organisationsopbygning, strejkevarsler og kvinders kamp for anerkendelse på arbejdspladsen og i fagforeningen med udgangspunkt i HK Kommunals historie set fra Esbjerg og omegn.

Nina Trige Andersen er historiker og journalist og har skrevet »Papirnussere, skrankepaver og blanketfinker. 100 års kamp om organisering og faglig identitet på velfærdsstatens kontorer«.

DENNIS JUUL PEDERSEN

14.00 - 15.55

ESBJERG HAVN - EN BUSTUR RUNDT I HISTORIEN OG NUTIDEN

Kom med på en spændende rundtur på Esbjerg Havn, hvor vi ser forberedelserne til de store havmølleparker, hører om, og ser udvidelsen af havnen og en hel masse om havnens historie. Vi kommer blandt andet ind i de områder, som normalt er lukket for offentligheden.

Dennis Juul Pedersen (Esbjerg Havn) vil være vores guide på turen.

SPOR 2

LARS HALSKOV

13.00 - 13.55

RICHARD JENSEN - MANDEN MED DE MANGE ANSIGTER

Søfyrbøderen og fagforeningsmanden Richard Jensen var en af Danmarks ledende kommunister i 1930'erne. Han var kontroversiel blandt arbejdsgiverne og også i kommunistpartiet i strid med Aksel Larsen. Han førte et dobbeltliv som Moskvas mand i Danmark og stod bl.a. for smugling af våben og penge til Spaniens regering under borgerkrigen 1936-39. Og han var også involveret i sortbørshandel i 'Edderkoppens' (Sv. Aage Hasselstrøm) netværk efter Besættelsen.

Lars Halskov er er journalist og forfatter og har skrevet bogen »Manden med de mange ansigter« om Richard Jensen.

NIELS OLE FREDERIKSEN

14.00 - 14.55

ARBEJDERHØJSKOLEN I HISTORIEN

Socialisten J.P. Sundbo havde været elev på Askov Højskole i to vintre. Her oplevede Sundbo, hvilken indflydelse højskolen havde på bønderkarlene. Sundbo mente, at en Arbejderhøjskole var en ideel skoleform for den opstigende arbejderklasse. I 1910 stiftede han i Esbjerg verdens første Arbejderhøjskole.

Her skulle arbejderen få lærdom, livsoplysning og ikke mindst, skulle man komme styrket hjem i troen på, at man sammen kunne være med til at ændre dette samfund i en demokratisk, social og retfærdig retning. Men tidernes ugunst har nu fået lukket alle Arbejderhøjskolen.

Niels Ole Frederiksen er foredragsholder og tidligere højskoleforstander på bl.a. Esbjerg Højskole.

JØRN HENRIK PETERSEN

15.00 - 15.55

FRA REBEL TIL REFORMIST - EN PERIODE I BOMHOLTS LIV

Julius Bomholt indledte sit forfatterskab med Dansk digtning fra den industrielle revolution til vore dage (1930). Han søgte at se litteraturen som frugt af samfundsudviklingen. I 1932 kom bogen *Arbejderkultur*. Han søgte at samle principperne for en socialistisk kulturpolitik, men bogen kom på et forkert tidspunkt. Derfor måtte han i kølvandet på partiprogrammet *Danmark for Folket* (1934) bevæge sig fra rebel til reformist - kulminerende med hans redaktion af *Kulturen for Folket*, der i højere grad lagde vægt på forbindelsen bagud til den ældre nationale kultur.

Jørn Henrik Petersen er professor emeritus, dr.phil. og forfatter af biografien »Julius Bomholt - fra ide til handling«.

Jørn Henrik Petersen er professor emeritus, dr.phil. og forfatter af biografien »Julius Bomholt - fra ide til handling«.

SPOR 3

KENN SCHOOP

13.00 - 13.55

DA PARISERKOMMUNEN KOM TIL DANMARK

I 1871 havde arbejderne m.fl. i 71 dage magten i Paris, hvor de gennemførte demokratiske og sociale reformer, der i samtiden fremstod revolutionære. Både som inspiration og frygt fik det en stor betydning rundt i Europa. I Danmark begyndte Louis Pio at udgive »Socialistiske Blade« og lægge grundstenene til arbejderbevægelsen. Hvilket højrefløjen og myndighederne af frygt for 'parisiske tilstande' bekæmpede med vold, fængslinger og forbud.

Foredraget fokuserer især på, hvordan Pariserkommunen blev beskrevet og opfattet af samtidens politikere, aviser, skribenter og myndigheder.

Kenn Schoop er cand. mag. i historie og samfundsfag, tidl. gymnasielærer og medforfatter til »Pariserkommunen 1871 - utopi og realitet«.

PETER KLEIST

14.00 - 14.55

RI-BUS - ESBJERGS LÆNGSTE MODERNE ARBEJDERKAMP

Ri-Bus konflikten (1994-95) var 268 dages uafbrudt konflikt uden normal busdrift med en aktionsdag, hvor 200-250.000 lukkede Danmark. Gentagne storstrejker i Esbjerg, landsdækkende støttearbejde, tillidsmandsmøder og bustransport af blokadevagter til Esbjerg. Alt sammen styret fra neden af chaufførerne, tillidsfolk og faglige aktivister.

På lokalt plan fik chaufførerne under det meste af konflikten støtte fra fagforeninger i byen og samt det lokale LO. I resten af landet var fagbevægelsen mere tilbageholden. Det var først midt i konflikten, at SiD gik aktivt ind. Konflikten delte Socialdemokratiet på spørgsmålet om privatisering.

Busselskabet Ri-Bus var en fagforeningsfjendsk Wild-West type, som følte sig stærke og havde masser af penge. Politiets aggressive fremfærd og kriminaliseringen af konflikten, bl.a. med fængsling af en chauffør og to aktivister fra støttekomiteen, skulle skræmme blokadevagterne, splitte chaufførerne og svække solidariteten fra arbejdspladserne.

Peter Kleist er havnearbejder og aktivist under Ri-Bus-konflikten.

HENRIK LUNDTOFTE

15.00 - 15.55

AUGUSTOPRØRET I ESBJERG I 1943

Strejken i Esbjerg i august 1943 var besættelsestidens første egentlige folkestrejke. Vi kommer ind på spillet mellem socialdemokrater og kommunister, politiledelsens dygtige manøvrer og den moderate tyske kommandants holdning til begivenhederne. Strejkerne bredte sig til Esbjerg og Ålborg og andre byer i Danmark og blev begyndelsen til enden for den danske regering og samarbejdet med den tyske besættelsesmagt.

Henrik Lundtofte er historiker og leder af Besættelsestids-samlingen i Esbjerg.

MUSIK MED MENING

Pianist Mats Rudklint afslutter dagens arrangement med et musikalsk foredrag, som henter inspiration fra 'den store sangbog' og sætter sange og melodier i en historisk sammenhæng.

RADIO STJERNEN

EN PODCASTRADIO MED FOKUS PÅ ARBEJDERHISTORIE

Radio Stjernen sender podcasts om arbejderbevægelsens faglige, politiske, sociale og kulturelle historie. Se www.radiostjernen.dk

KOLONIHAVEN - ARBEJDERKLASSENS TABTE HJEMSTAVN

Kolonihaverne er tiltænkt arbejderklassen som et både sundhedsmæssigt og økonomisk nærende sted for trængte og fordrukne arbejdere. Og et sted, hvor landarbejderen, der var vandret til byen under industrialiseringen, igen kan få jord under neglene. Men arbejderbevægelsen er ikke synderligt begejstret for kolonihavetanken - til at begynde med.

PICASSO I KOLD SØMANDS- KRIG I KØBENHAVN

Et hotel til minde om de omkomne søfolk under besættelsen skulle indvarsle nye tider mellem arbejderbevægelsens socialdemokratiske og kommunistiske strømninger. Men sømandsdrømmene frøs til is - ligesom det internationale politiske klima gjorde det, og bestræbelserne på at få den verdensberømte kunstner Pablo Picasso til at udsmykke hotellet led skibbrud.

KØBENHAVNS HAVNEARBEJDERE

Havnearbejderens hverdag ændrede sig radikalt med øget mekanisering og container-skibe, der begyndte at anløbe vores havne. Indtil da havde det været hårdt fysisk krævende arbejde, farligt gods og en kamp for ordentlige vilkår, der kunne være både ubarmhjertig og til tider temmelig opfindsom. En række farverige fortællinger beskriver dette arbejdsliv.

BLIV MEDLEM AF SFAH

SFAH er et selskab for dig, som er interesseret i arbejderbevægelsens og venstrefløjens kulturelle, faglige og politiske historie.

ALLE MEDLEMSKABER INKLUDERER FØLGENDE:

- Tidsskriftet **Arbejderhistorie** to gange årligt (trykt eller elektronisk)
- 20% rabat på alle SFAH's bøger (dog undtaget tilbud)
- Indbydelser og gratis deltagelse i selskabets egne foredrag, arrangementer og læsekredse
- Nyhedsbreve - når du tilmelder dig dette på www.sfah.dk
- Mulighed for at støtte forskningen i og formidlingen af arbejderbevægelsens historie.

BASISMEDLEMSKAB

Du modtager tidsskriftet elektronisk to gange årligt (husk oplysning om e-mail-adresse)

Pris: 200 kr./studerende, elever, lærlinge: 100 kr.

ORDINÆRT MEDLEMSKAB

Du modtager tidsskriftet i trykt udgave (ca. 175 sider pr. nummer) to gange årligt

Pris: 450 kr.

INTERNATIONALT MEDLEMSKAB

Du modtager to trykte tidsskrifter to gange årligt.

Pris: 525 kr.

STØTTEMEDLEMSKAB

Du modtager tre trykte tidsskrifter to gange årligt.

Pris: 2.125 kr.

INDMELDelse

www.sfah.dk

Før du kan registreres som medlem skal du betale overstående beløb til: Arbejdernes Landsbank 5361-0000462325

MOBILPAY: 92597

(mrk. navn, adresse og e-mail)

FRISK KAFFE 10.00 - 10.30

FORMIDDAGSFÆLLESSANG

Med en kop kaffe og et rundstykke i den ene hånd og Arbejdersangbogen i den anden tager vi fat på dagen og lader stemmerne fylde lokalet sammen med pianist Mats Rudklint (kendt fra Esbjerg Højskole), som hjælper os på vej.

10.30 - 11.00

JUHLS ANTIVARISKE BØGER

Dyk ned i Juhls antikvariske bøger og find spændende og sjældne bøger om arbejderbevægelsens historie. Både faglitteratur og skønlitteratur tilbydes til absolut rimelige priser.

Festivalen har modtaget støtte fra Kulturstyrelsen.

SFAH FORLAG

Bøger med fokus på arbejderbevægelsens historie.

